

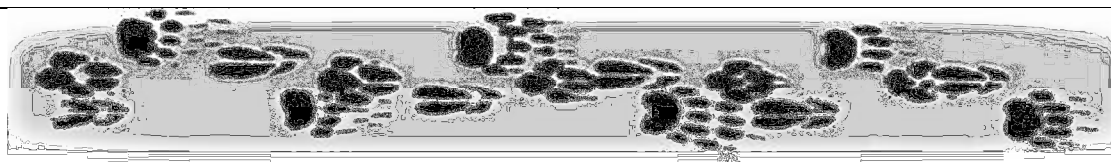
De Wissel

IVN afdeling Eijsden

Juni 2021

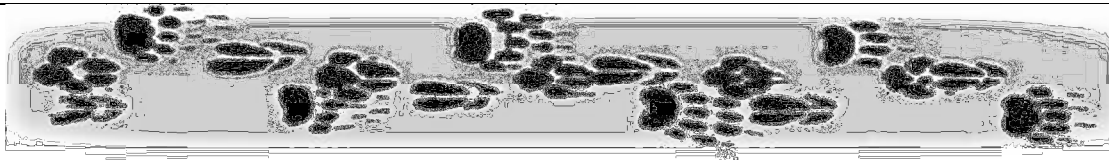
Jaargang 28 nummer 2

ivn natuur
educatie

INHOUD

Inhoud	2
Van De Redactie	3
Van Het Bestuur	3
Digitalisering (herinnering)	3
Viskes vange (32)	4
De Snoekbaars	4
De naam	4
Kenmerken, voortplanting en levenswijze	4
De Snoekbaars als consumptievis in de historie	5
Liège, Luik	6
Bijzondere Waarnemingen	6
Agenda 2021	12
Het “Wandelschema” & “Korte Tour”	12
Programmaoverzicht 2020 Vogelwerkgroep excursies & bijeenkomsten	12
Werkgroep Flora werkgroep (voorheen: Bloeiende Bermen)	12
Cursussen 2021	12
Bijzondere Waarnemingen vervolg van pagina: 6	13
Lente 2021. Libellen en waterjuffers	15
Waarnemingen digitaal melden	21
Hys(s)op, een bijzondere Bijbelse inwijkeling in Eijsden? (2)	21
Naam en religie	22
En nu	23
Het Bestuur	24

VAN DE REDACTIE

Na een en een kwart jaar heeft Corona ons nog steeds stevig in de greep. Maar er is licht aan de horizon: het vaccinatieprogramma is goed op gang, maatregelen worden langzamerhand wat versoepeld, de overbelasting van IC's neemt af. Wellicht dat tegen het einde van de zomer ook IVN Eijsden langzaam weer op een normale manier kan gaan functioneren. Het zal nog niet meevallen op de draad weer op te pakken.

Voorlopig publiceren we nog geen activiteiten. Werkgroepen organiseren nog wel activiteiten, maar die zijn beperkt in aantal deelnemers om ze corona-proof te houden. Mocht u willen weten welke activiteiten er wanneer nog zijn en of deelname mogelijk is, dan dient u zich direct tot de werkgroepen te wenden. Zij kunnen u vertellen wat de mogelijkheden zijn.

Niettemin zullen we jullie De Wissel niet onthouden. Dit keer weer met de meeste vaste rubrieken. "Viskes vange" is weer terug met aflevering 32, echter een onderbreking in het verhaal over Luik. Van Harry Fekkers dit keer het tweede deel over de Hyssop als medicinale en Bijbelse plant.

Veel leesplezier!

PDB

Op de website van IVN Eijsden is regelmatig actueel nieuws te vinden. En, zoals u weet, ook de Wissel wordt daar gepubliceerd (in kleur). (www.ivn.nl/afdeling/eijsden)

VAN HET BESTUUR

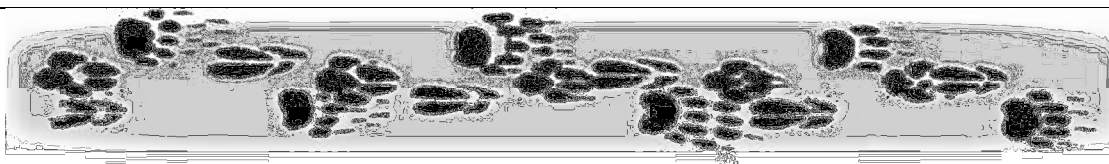
Het bestuur

Digitalisering (herinnering)

Indien u uw e-mail adres doorgeeft aan de secretaris kunnen we u ook tussendoor van activiteiten op de hoogte brengen. Ook De Wissel krijgt u dan, in kleur, via email binnen.

Daarom de oproep om indien je voorzien bent van een e-mailadres dit aan onze secretaris Jacques Piters door te geven. Het adres is jacques_piters@hotmail.com (let op _ streepje tussen jacques en piters!)

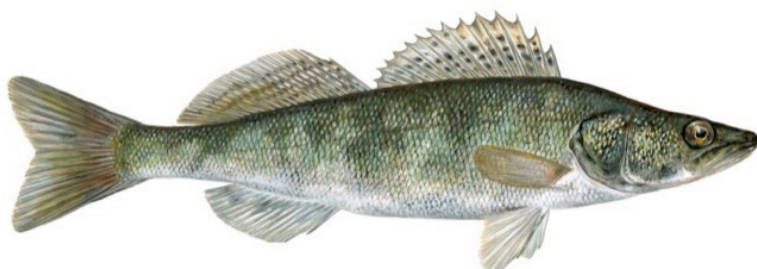
Het bestuur

VISKES VANGE (32)

De Snoekbaars

Als Maasjongen kwam je te weten dat er in Nederland een soort vis bestond die "Snoekbaars" heette. Het moest een soort grote Baars zijn, die qua uiterlijk wel wat weg had van een Snoek.

Gewone Baarzen zag je genoeg

in de ondiepe Maas ter hoogte van het Mariaplein, Diepstraat en het Kasteel. Fraaie vissen, vaak groen met rode vinnen en donkere strepen dwars over de rug. Als je er ééntje vastpakte dan voelde je de stekels in de voorste rugvin.

Als je veel geluk had, dan zag je ook wel eens een jong Snoekje.

Maar een Snoekbaars in de Maas kan ik me niet herinneren. Ze moesten er echter wel zijn.

De naam

Het Nederlandse "Snoekbaars" en het Engelse "Pike-perch" spreken voor zich. Een Baars die op een Snoek lijkt.

In het Duits heet hij "der Zander". In het Frans "le Sandre". Vroeger werd in het Nederlands en Engels ook gesproken van "Zander" of "Sander". Er wordt gedacht dat "Zander" in het Nederduits ontleend is aan de West-Slavische talen, zoals het Sorbisch en het Pools. Er zou hierbij een latere associatie kunnen zijn met "zand" (vandaar ook de naam "Zandbaars").

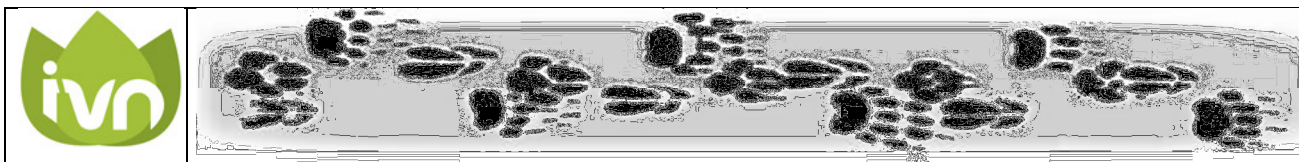
In het Limburgs horen we vaak "S(j)nookbaars". Ook in Eijsden, hoewel "Sjnookbaoës" een meer correcte vertaling zou zijn. In Horst heet hij "Glaasoeg" (naar zijn grote ogen).

Kenmerken, voortplanting en levenswijze

De Snoekbaars is een vrij slanke, lange vis. Op de rug staan 2 rugvinnen, waarvan de voorste harde stekels heeft. De rug en zijkant zijn bruinachtig groen, de onderzijde is wit. Dwars over het lichaam lopen enkele donkere strepen. Hoewel de Snoekbaars op de Snoek lijkt, heeft hij een kleinere bek dan de Snoek, waardoor hij geen heel grote prooien kan verslinden.

Snoekbaarzen worden meestal rond de 50cm groot, maar in Nederland kan een Snoekbaars onder gunstige omstandigheden ruim 1 meter groot worden. De maximale leeftijd kan wel boven de 10 jaar komen.

Snoekbaarzen worden geslachtsrijp bij een leeftijd van 2 à 3 jaar. In het voorjaar wordt er gepaaid. Het mannetje maakt een nestkuil op de bodem. Na het

paringsritueel zet het vrouwtje zeer veel eieren af (wel honderdduizenden), die aan de bodem of aan waterplanten blijven plakken. Hierna neemt het mannetje alleen de broedzorg op zich. Door zuurstofrijk water richting nest te waaieren kunnen de eitjes en de larven zich goed ontwikkelen en blijft het nest ook schoon.

De larven leven eerst in scholen en eten van hun dooierzak en vervolgens gaan ze individueel verder. Ze voeden zich met allerlei waterdiertjes en gaan later ook kleine visjes eten. De vissen groeien in het eerste jaar zeer snel en gaan steeds grotere vissen eten (meestal smalle vissen zoals Alvertjes, Baarsjes en in het IJsselmeer ook Spierinkjes). Bijzonder is dat de Snoekbaars vooral in troebel en diep water leeft. Door zijn aangepaste ogen kan hij ook in dit troebele water jagen. Men noemt hem daarom wel "Glas-oog". De Snoekbaars profiteert van voedselrijk water, waar er veel prooidieren kunnen leven. Het verschil met de Snoek is, dat deze het liefst in helder water met waterplanten jaagt.

De Snoekbaars komt voor in de Maas (van Wallonië tot in Nederland) en in meren, maar men krijgt hem vanaf de kant niet snel te zien. Als er althans geen hengelaar zit die op Snoekbaars vist. In beken zul je hem niet tegenkomen. In de Eijdsense Maas en het Grindgat is de Snoekbaars al vaker aangetroffen.

De Snoekbaars als consumptievis in de historie

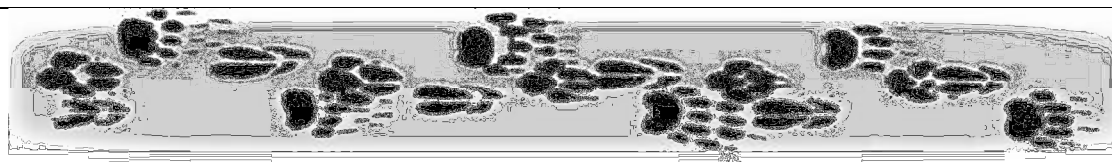
Tot het einde van de 19e eeuw kwam de Snoekbaars niet voor in Nederland. Als gevolg van grootscheepse uitzettingen (vooral in Duitsland) raakte hij al snel ingeburgerd in West-Europa.

In Nederland schreef Martinus Houttuyn al vroeg over de "Zander" (in zijn reeks "Natuurlyke historie", 2e helft 18e eeuw). Hij beschreef de vis en merkte op dat deze in Oost-Europa zeer gewaardeerd werd als consumptievis. Pieter van Woensel bevestigt dit verhaal in 1804. Hij had tijdens een eerder verblijf in Rusland Snoekbaarzen uit een rivier bij Sint Petersburg geproefd en vond het een heerlijke zoetwatervis.

Als gevolg van deze waardering van de Snoekbaars als consumptievis en bijgevolg de economische waarde, ging men hem vooral in Duitsland (maar ook in Nederland) uitzetten. Zo kwam de vis ook in de Zuiderzee terecht, op plekken waar het water niet (te) zout was. Na de afsluiting van de Zuiderzee en het ontstaan van het zoete IJsselmeer, kon de vis zich daar goed gaan uitbreiden. Het is immers een zoetwatervis.

De beroepsvissers vangen de Snoekbaars meestal met kieuwnetten. Tegenwoordig probeert men ook steeds meer Snoekbaars te kweken. De Snoekbaars wordt vaak uitgevoerd naar landen als Frankrijk en België.

Het uit eten gaan, ook op terrassen, neemt tegenwoordig een grote vlucht.

Gaat men op vakantie in Duitsland of gewoon een dagje de grens over, dan zal het niet veel moeite kosten om daar ergens "Zander" te kunnen gaan eten (tegen een zeer aantrekkelijke prijs).

Ook in Nederland zien we de Snoekbaars steeds vaker op de menukaart van restaurants en eetcafé's!

Jacques Piters

LIÈGE, LUIK

Dit keer geen aflevering van het feuilleton over Luik.

Jean Creuwels (uit diverse bronnen)

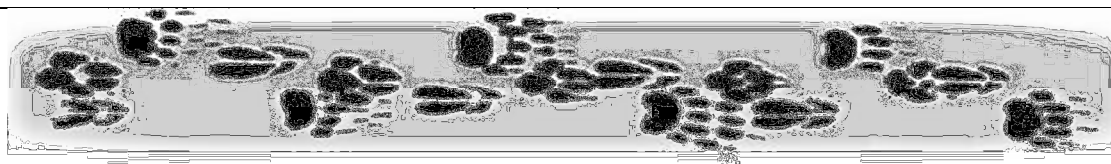
BIJZONDERE WAARNEMINGEN

- 28.02 In het Caestertveld is de afgelopen maanden enkele keren een Wasbeer gezien. Blijkbaar is iemand daardoor in paniek geraakt en heeft instanties ingeschakeld. Er staan 2 vangkooien.
- 01.03 Mijn eerste Maarts Viooltjes op een privé stuk natuur in Eckelrade. Daarna nog links en rechts langs veldwegen. Ook veel Speenkruid en wat Klein Hoefblad. Bijna in alle poelen Kikkerdril. Op de Riessenberg bloeien volop Wilde Narcissen op de uitstrooiplek van Irene. Het groen van de Boshyacinten is er ook al. Elders het groen van de Bosanemonen. Er komt blijkbaar geen einde aan. Ook vandaag worden nog ca. 30000 overtrekkende Kraanvogels gemeld. Een zonnebadende moer Vos gaat haastig het hol in als zij mij merkt. Het 4e mij bekende vossenhol.
- 02.03 De Terracators zijn overal volop bezig. Op de Lindeweg in Eckelrade komen 2 kolossen elkaar tegen. Passeren onmogelijk. Dus eentje zet terug tot er wel plaats is. Ik loop langs de bosrand zonder veel te zien. In het bos zelf bij de Kleine Berg groeve dan de kraamkamer van de Sneeuwklompjes. Daar staan miljoenen planten. Als ik in het Plattebosje nog een Vossenhol (nr. 5) vindt fladderen weer groene schichten in de bosrand. 2 Citroenvlinders. Om 19.02 u zie ik mijn eerste levende Das van dit jaar.
- 05.03 Tot mijn verrassing is een stuk van de westkant van een bospad, ten zuiden van De Dommel, kaalgeslagen. De takken etc. zijn niet versnipperd of iets dergelijks maar in het bos op enkele hopen gedeponeerd. Geen verarming van het bos dus maar verrijking. Enkele honderden meters Nwaarts zijn in het kerngebied van de Eikelmuisen bomen gekapt. Ook hier kap in februari op/nabij een dassenburcht. Staatbosbeheer verdient blijkbaar goed aan enkele houtsoorten en vindt wel een of ander argument om die kap te rechtvaardigen.
- 06.03 De Bevers van de Voer hebben hun opgeruimde dam nog niet op-

nieuw hersteld. Er is een koude wind. Maar wat zijn dat? 3 jonge Vosjes die angstig hun hol hun kruipen! Komende dagen nog eens gaan kijken. Om 19.02 u klinkt een schot langs de bosrand.

- 11.03 De Wilde Narcissen bloeien nog volop op de Riesenbergr. Ook enkele plukken bloeiende Bosanemonen. 3 Reeën en 1 Haas laten zich bewonderen. Een al vele jaren lege dassenburcht is zo te zien weer in gebruik genomen. De Vosjes heb ik niet meer gezien.
- @ 11.03 Marianne Theunissen meldt: om 11.00 uur zag ik een witte Hermelijn, heen en weer rennend in de Eijsder Beemden
- 14.03 Eén Reebok met liefst 5 Reeën aan het grazen. Net buiten het bos.
- 15.03 De 3 dassenburchten langs de Ezelsweg zien er slecht uit. Ben benieuwd.
- 16.03 Het Limburgs Landschap heeft blijkbaar hout ook als inkomstenbron. Ze zijn druk bezig met in de E.B. struiken te verwijderen, bomen te kortwieken etc. Ook een zeldzame Gele Kornoelje moet eraan geloven! Ik neem aan dat ze rekening hebben gehouden met de vogels die momenteel druk bezig zijn met hun nesten. Daar zal onderzoek naar zijn gedaan. Alhoewel ik twijfel. Recentelijk zijn enige boomstammen die her en der lagen en gebruikt werden als zitplaats door bezoekers opgeruimd. Ook op de Kleine Weerd is er geruimd. De Sneeuwkllokjes zijn uitgebloeid. Er zijn volop Merels.
- 17.03 Ik de krant las ik dat Staatsbosbeheer 5 tot 7 hectares bos gaat aanplanten bij het Savelsbos. Niet een groot perceel maar hier en daar wat. Inderdaad vandaag zie ik zo'n aangeplant bos in Eckelrade. Bosje groot, schrijver dezes al lang dood. Langs de Rijksweg tussen Rijckholt en Gronsveld staan witte Maartse Viooltjes.
- 19.03 Even naar de kop van de Berwijn. Nog eventjes en de grote meander breekt door. Dan is er een eiland. Merkwaardig, geen verse sporen van Bevers. Blijkbaar zijn het snelstromende water en de vele bomen en struiken als voedselbron niet goed genoeg voor de knagers. Bij de monding en langs de Maasoever zijn de struiken & bomen versierd met restanten van troep aangevoerd door het hoge water. De Maas heeft miljoenen schelpjes geloosd.
- 19.03 In zowel Sint Geertruid als in Banholt als in Mheer sneuvelt er een Ree in het verkeer. Dixit medewerker Dierenambulance allemaal de schuld van loslopende honden.
- 20.03 Zus Marie-José ziet haar eerste levende Dassen van dit jaar. Liefst 5! Broer Jef ziet 1 Wulp op de Nederlandse Maasoever. Neef Paul ziet 2 Wulpen op de Belgische Maasoever.
- 21.03 Het blijft merkwaardig. Afgelopen week een 5-tal dassenburchten gecontroleerd. Tussen 1990 en 2010 waren die volop in gebruik. Daarna zo goed als niet meer. Nu ook nog amper alhoewel ze ogenschijnlijk veilig

liggen en er voldoende foerageergebied is. Wel zijn er een 5-tal zogeheten bijburchten die zelfs pal langs een wandelpad liggen, met dus veel verstoring, in gebruik genomen.

- 22.03 Ik zie mijn eerste bloeiende Kirkesjluutels (Slanke Sleutelbloemen). Op 2 plekken binnen hetzelfde kilometerhok een plukje. Toen ik hier 29 jaar geleden voor het eerst kwam met wijlen Irene Edens stonden er wel tientallen. Dat aantal is elk jaar verminderd. Oorzaak: dalend grondwaterpeil, stukken bos verdrogen. Ben benieuwd of op de andere mij bekende plekken Sleutelbloemen staan.
- 23.03 Jef Spons meldt koppel Rode Wouwen boven het Ezelspad en boven de Pateel een Vrouwtje Blauwe Kiekendief.
- 24.03 Het is dit jaar blijkbaar een goed jaar voor Maarts Viooltjes. Ik zie ze overal behalve langs de Graaf de Geloeslaan waar ze tot voor kort ook stonden. Op de bosbodem is het een gevecht van jewelste tussen alle voorjaarsbloeiërs. Alles komt tegelijk op.

@ 24.03 Jack Royen meldt: Vandaag de hele middag een vleermuis tegen houten schutting in het zonnetje. Wij zien wel vaker vleermuizen in de zomer tegen de schemering. Dit is wel een uitzonderlijk tijdstip dat ik graag met jullie wilde delen. Locatie Caldenborghstraat, Gronsveld. Vanmiddag vloog het beestje ook even rond en ging vervolgens weer in de zon hangen. Nu is hij net weer op pad. Wie weet, zien we hem morgen weer. Ik hoop dat hij in leven blijft.

- 26.03 Ik vind op de dassenburcht in de Schelleberg een nagenoeg complete dassenschedel. Een kort gesprek met de sedert een tiental jaren eigenaar-gebruiker van praktisch heel die omgeving leert dat er dixit hem veel meer dassen zijn dan vroeger. Te veel. In een verder vriendelijk onderhoud noem ik hem enige plekken op zijn grond die voor 2010 actieve dassenburchten waren en nu niet meer. Tja, dat is voor mijn tijd is zijn reactie. Het zijn er meer. Hij heeft er nog nooit een gezien.

@ 24.03 Jack Royen meldt: IJsvogel waargenomen in de Eijsder Beemden.

- 29.03 Mheer onveilig gemaakt. Goed voor heel wat vlinders. Atalanta, Dagpauwoog, een handvol Citroenvlinders en zowaar mijn eerste Oranje Tipjes. De dassenburcht in de Boesjegrubbe ziet er goed uit. Geen kikkerdril in enkele poelen. Op plek nr.3 staan enkele Slanke Sleutelbloemen. Dhr. Math Wolfs, bekend van filmpjes op L1, meldt 2 Rode Wouwen boven

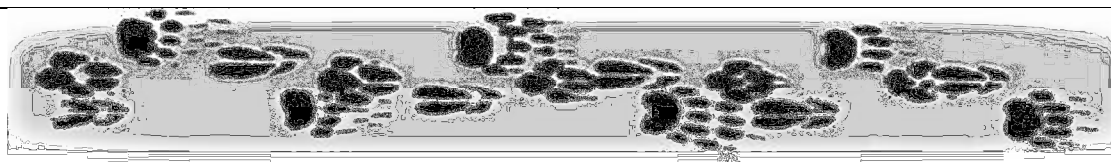
de Mescherhei.

- 30.03 Op de parkeerplaats voor de E.B. in Oost word ik verwelkomd door bergen versnipperd hout. De oogst uit de E.B. van Het Limburgs Landschap. Langs de Oosterweg laten de Gulden Sleutelbloemen zich zien. Ook wat Pinksterbloemen. Later in de middag zijn wat jonge vosjes buiten op hun burcht. Te ver voor een goede foto. Dus dichterbij, zonder resultaat. Ook 3 éénjarige Reebokjes (spietersers) moeten niets van mij hebben. In de buurt van de vuursteenmijn volop Witte en Gele Anemonen, Amandel Wolfsmelk, Bosbingelkruid en Speenkruid. Ook een 20-tal Pinksterbloemen. Met een vergrootglas vind ik ook enkele Slanke Sleutelbloemen.
- 31.03 2 Dassenburchten aan het einde van het Savelsbos bij de Bukel gecontroleerd. Zijn al jaren leeg, Nu ook nog. Een verrassing, enkele honderden meters prikkeldraad afrastering in de bosrand zijn verwijderd. Reden: Het grasland langs het bos is veranderd in "bos in eerste aanleg". Boompjes en struiken geplant. Geen plaats meer voor de Pinksterbloemen in het gras. De Sneeuwkllokjes in de bosrand zijn uitgebloeid. Een half uur bij mijn vossenhol levert niets op. Op een andere plek in de Sjoen Grub zie ik weer enkele Reebokjes.
- 31.03 's Avonds naar de bosrand. Op mijn plekje bloeien zowaar geen honderden maar duizenden Maarts Viooltjes. Er is een ree-telling, dus maak ik mij uit de voeten. Echter eerst gezien dat van de miljarden Daslook planten er warempel al enkele bloeien.
- 01.04 Jean, op de dassenburcht in de bedding van de Zeep zitten veel Dassen! Aldus een Gronsveldenaar. Vanochtend eens gaan checken daar ik er anders over denk sedert mijn laatste bezoek in november. En volgens mijn aantekeningen al zeker 5 jaar geen permanente bewoning door Dassen. Bij aankomst schieten er wat konijnen naar binnen. Er liggen inderdaad bergen leem voor heel wat pijpen. Wie doet dat? Ik zie enkel konijnenprenten en een diepere vossenprent. Geen dassensporen (prenten/wissels/poepplekjes). Ook op wat grotere afstand van de burcht geen dassensporen. Over een paar weken eens een avond opofferen om de jonge vosjes te zien. En misschien toch? Ook ik kan mij vergissen.
- 01.04 's Middags naar het Plattebosje. Daar is een dassenburcht ook al jaren niet meer in gebruik. Voor 1999 zaten daar elk jaar twee nesten dassen. Ook nu nog niet en de mogelijke Vos laat haar jongen nog niet buiten. De voorjaarsplanten zijn er allemaal. Veel Maarts Viooltjes en zowaar al het groen van Salomonszegels en enkele rozetten van de Bergnachtorchissen. Een Oranjetipje, Citroenvlinder en Dagpauwoog fladderen rond.
- 01.04 Vandaag alle goede dingen in drieën. Wij zien 's avonds onze eerste jonge dasjes van dit jaar.
- 03.04 Door overbemesting zijn Pinksterbloemen verdwenen. Het doet dus goed als je er links en rechts enkele in het gras ziet staan. O.a. in de bed-

ding van de gracht van Kasteel Eijsden. Langs de schaatspoel in de E.B. enkele Witte Kwikstaarten, één Kleine Plevier en één Scholekster. Er boven tientallen Boerenzwaluwen.

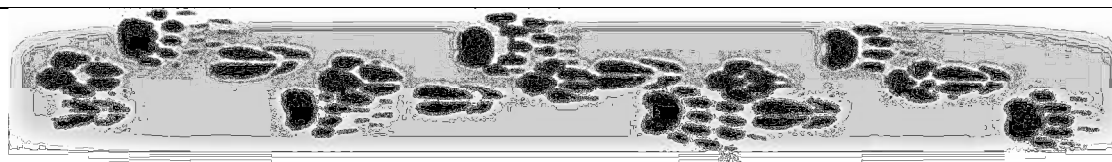
- 05.04 Aprilse grillen, toch even naar het bos. Op mijn 2 plekken (zie 22.03) staan wat meer Slanke Sleutelbloemen in bloei. Ook de Witte Klaverzuring bloeit. Fris en geen zon dus de plantjes houden hun bloemen gesloten. Ook geen Vlinders en de Vogels zwijgen.
- 06.04 Jef Spons geeft zijn ogen en oren de kost. Boven het Withuis overvliegende Boerenzwaluwen, boven de Patiel weer eens 2 Rode Wouwen en zelfs 1 Boomvalk. En niet in de lucht maar op een akker 2 Reeën langs de Kommelsweg.
- 07.04 Een bevriende Lijn 57 buschauffeur meldt een dode Das langs de weg Mheer – Noorbeek, net buiten de bebouwde kom. Dat is op een vaste wissel van/naar de burcht in een nabijgelegen graft.
- 09.04 De bekende natuurgids uit Mheer, Josien, meldt een dode wijfjes Das in het centrum van Mheer. Op de Maas bij het Pontje zwemt zowaar een koppel Nijlganzen met 6 jongen.
- 10.04 Kikkerdril is veranderd in Kikkervisjes.
- 11.04 Mijn correspondent uit Mheer meldt Vos met jongen op de ons bekende burcht. Tevens een dode Eekhoorn langs de Burg. Beckersstraat.
- 12.04 Een tocht langs het bos van de Kampweg tot de Keerestraat. Is helaas sedert 4 jaren grotendeels een officieel pad. Aanvankelijk wat zon. Geen verse sporen van Wilde Zwijnen. Bij 2 Vossenholen liggen prooi-restanten, bezet dus. Dassenburchten zoals verwacht. Enkele bezet en enkele leeg. Wat restanten van Pinksterbloemen hier en daar in het gras. Op de terugweg door de Daor een hagelbui. Als ik een plukje Slanke Sleutelbloemen fotografeer zie ik tot mijn verbazing dat op die plek ook Gele Anemonen bloeien. Nooit eerder daar gezien. Ik leg een stuk hout wat opzij voor de foto en stoor tot nog eens mijn verbazing een verkleumde sub adult Hazelworm.
- 12.04 Om 20.37 u komt Ma Vos naar buiten gevolgd door 2 jongen. Die worden terug naar binnen gestuurd. Ma blijft tot 21.04 u op haar plek zitten met haar hoofd naar mij toegewend. Dan gaat zij naar binnen en ik naar De Heeg.
- 13.04 Aan de zuidkant van de top van de Bronckweg wordt een oude kersen hoogstamwei opgeruimd. De afrastering is al weg en enkele bomen liggen ook al plat.
- 14.04 Langs bospaden veel Donkersporige Bosviooltjes. Op de bekende plekken Eenbessen.
- 16.04 Net buiten de Rijckholter Sjechelder laat om 20.50 u zich een moer Vos met 5 jongen zien. De Dassen op de nabijgelegen burcht doen dat niet. Wel een fraaie Bosuil.

- @ 16.04 Marielle Bakker meldt: om 15:00 in de Eijsder Beemden Bleke Schubwortel (15st) onder een struik langs het water waargenomen. De Bleke Schubwortel is lang niet voorkomend in Nederland geweest, dit is bij mijn weten ook de allereerste waarneming in de Eijsder Beemden. (foto's beschikbaar bij waarneemster).
- @ 16.04 Yvonne Lange meldt: om 09.00 uur te Termaar, Margraten: een Alpensalamander met een fel oranje buik. Ik vond het dier onder een zak tuinaarde die tegen de tuinmuur aanstond. Het was koud, dus hij/zij(?) leek dood. Even in mijn hand, begon hij te bewegen. Ik heb een foto, maar kan die helaas niet hier uploaden. Ik heb hem op een muurtje in de zon gezet, waarna hij even later verdween onder de schutting door. Helaas heb ik geen vijver in de tuin, maar ik neem aan dat hij zelf zijn weg vindt naar een tuinvijver.
- 17.04 Vanaf de weg tientallen kleine vissen te zien in de Voer. 8 tot 12 cm lang. Dat zijn vooral Windes. Met wat Voorns. Die overleven in wat grotere aantallen omdat er geen Forellen zijn. Door Corona zijn er in Voeren geen viswedstrijden (met uitzetten van forellen op maat) geweest. De vissers krijgen immers niet alle uitgezette exemplaren te pakken. Die leven dan verder in de Voer.
 - 18.04 De Vos van de Mosterberg laat zich 's middags ook zien. Aan de voet van het hol in de bosrand. Tussen de struiken door zie ik nog wel beweging, van de jongen. 's Avonds laat zich in het Rijckholter bos wel een koppel Dassen met 3 jongen om 20.25u zien. Op de terugweg word ik belaagd door Vleermuizen.
 - 19.04 Duidelijk is te zien dat iemand door het Daslook heeft gelopen. Waarom? Om Daslook te oogsten voor bijzondere gerechten. De blaadjes afgesneden en het vruchtbeginsel laten staan. Het groen van de Blauwe Rapunzel is er ook al. In het Eijsder bos zit 's middags een moervos voor haar hol. Een Reebok wordt verstoord door kwetterende wandelaars.
 - 20.04 Om 20.45 u komt een moervos met 5 jongen buiten. Plots schieten ze naar binnen. Inderdaad, zelfs ik hoor de stemmen van wandelaars met hond op D'n Driej. Om 21.06 u laten zich een koppel Dassen met hun 4 jongen zien. Ondertussen vogelgeluiden.
- @ 22.04 Jack Royen meldt: Oeverloper en Ooievaar waargenomen in de Eijsder Beemden.
- 23.04 Links en recht s wordt het eerste gras geoogst.

Zie verder op pagina: 13

AGENDA 2021

Het “Wandelschema” & “Korte Tour”

--	--	--

Het programma is samengesteld door José Goessens, Marianne Theunissen, Betsie van der Put en Anne van Santen. Vertrek Cultureel Centrum 11.00 uur via carpoolsysteem. Bij elke weersomstandigheid.

Bijdrage onkosten chauffeur € 2,50 per persoon, ongeacht de afstand. Deelname aan deze wandelingen geschiedt op eigen risico. Wandelingen zijn geschikt voor een ieder die goed ter been is. Wij gaan er vanuit dat iedere chauffeur een eigen inzittende verzekering heeft.

Anne van Santen, tel. 043-4094672, asvansanten@home.nl

Programmaoverzicht 2020 Vogelwerkgroep excursies & bijeenkomsten

Datum	Tijd	Activiteit	Vertrekpunt/locatie/contact

* Exacte datum en tijd te bepalen door teller(s)

Wil je deelnemen aan een excursie (behalve die naar de Eijsder Beemden), meld je dan s.v.p. aan bij Ed Bayens (ed_bayens@yahoo.co.uk; tel. 4091024).

Telefoonnummers:

Ed	409 10 24	Philippe	457 23 70	Frans	409 12 83
Lydia	361 58 05	Thérèse	408 54 10		

Aan de activiteiten van de vogelwerkgroep kan in principe elke IVN'er deelnemen. Hebt u belangstelling om vogelaar te worden? Bel!

Ed Bayens

Werkgroep Flora werkgroep (voorheen: Bloeiende Bermen)

In principe gaan we iedere laatste vrijdag in de maand op pad om planten en bomen te bekijken. We vertrekken steeds om 13.30 uur (tot 16.00 uur) vanaf verschillende locaties. Het programma bespreken we in januari. Inlichtingen: Annemie Speckens, 043-4092623, annspeckens@kpnplanet.nl of Anne van Santen, 043-4094672, asvansanten@home.nl
Dus als je mee wilt lopen dan mail even.

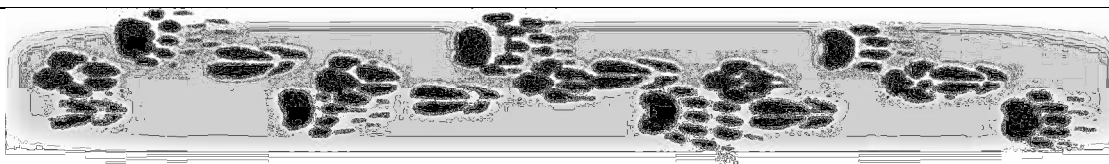
TdJ

Cursussen 2021

Datum	locatie	Onderwerp

Onderwerp, spreker en plaats wordt bekend gemaakt via de plaatselijke pers en op de site van ons IVN. Hebben wij uw mail adres dan ook per mail.

De zaal is open vanaf 19.30 uur en wij beginnen stipt om 20.00 uur. Inclusief pauze tot 22.15 uur. Voor leden gratis, niet-leden betalen € 3,-.

BIJZONDERE WAARNEMINGEN *vervolg van pagina: 6*

- 24.04 Broer Jef en zijn vrouw Cor hebben de afgelopen week heel wat bijzondere waarnemingen gedaan. Twee keer een Ooievaar die neerstreek in een canada populier. Ook de Visarend ontsnapte hen niet. Een keer een Sperwer die voor hun neus een Muurhagedis te grazen nam. Een koppel Gele Kwikstaarten ijverig bezig met het voeren van hun kroost. Een koppel Zwarte Roodstaart met hun nest, nog broedend. Een koppel Merels met hun uitgevlogen jongen. En de Koekoek roept elke dag. Een zwemmende Bever is normaal.
- 25.04 Op de twee mij bekende plekken in Eijsden en in Mheer staan ook dit jaar nog enkele plantjes van de Knolsteenbreek. Een rode lijst soort die absoluut niets moet hebben van mest.
- 30.04 De zoveelste avond zonder Dassen op de terugweg gecompenseerd door de roep van Vroedmeesterpadden en 4-6 jonge Vosjes voor hun hol in een graft.
- 02.05 Via de Chemin Royal naar het Trichterbeeldje geweest. Wat is het hier veranderd. De Fa. Heggen heeft de oude laagstam opgeruimd en vervangen door een perceel akker, een perceel peren en een perceel appels. In het grasland van de Cruysgraef, natuurgebied, lopen koeien met hun bewaarder. Controle dassenburchten van dichtbij niet mogelijk. Ik heb liever geen stier achter mij aan. Van op afstand lijkt alles wel in orde.
- @ 03.05 Jack Royen meldt: vanochtend een Rode Wouw op de Mescherheide. Een enorme vogel. Een volwassen vogel wordt 62 cm groot met een spanwijdte van 1,60 m. Mijn foto's waren niet scherp, maar het was wel een WAUW-moment!
- 05.05 Op zoek naar Eenbessen en Keverorchissen kom ik op 2 verlaten dassenburchten. Tussen 1991 en 2007 zagen wij, Irene en ik plus een incidentele mede observator, hier elke jaar Dassen en Vossen. Nu is het een trieste aanblik te zien dat er geen leven meer in zit. Irene, Jan en Wiel zullen zich in hun graf omgedraaid hebben.
- 06.05 Het aantal Blauwe Rapunzel planten op de mij bekende, vaste plekken langs het pad over de Trichterberg is alweer verminderd. Er is zelfs een strook zonder. De Eenbessen handhaven zich met moeite. Volop Lelietjes-van-Dalen. Ook zijn de 2 dassenburchten

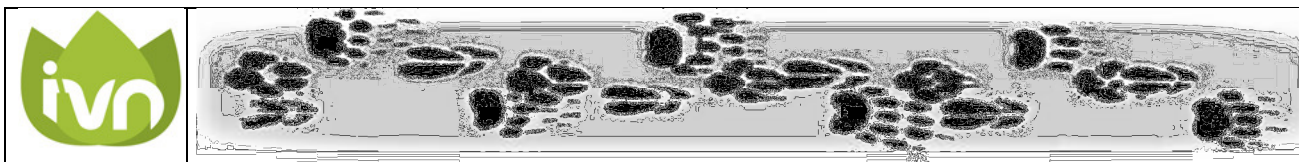

foto: wikipedia

leeg!

- 07.05 Even naar Het Tiende Vrij. Dat was (te) lang geleden. Tot mijn verrassing is de top nagenoeg kaal gemaakt. Was m.i. dringend nodig. De struiken en taken zijn als takkenril rondom geplaatst. Prima. Er groeit nog niet veel kleurrijks. Een partijtje Gulden Sleutelbloemen valt des te meer op. Aangeplant?
- 08.05 Het grasland langs de Maas vanaf de Voer tot zowat aan de Berwijn is omgetoverd in een maïs woestijn. 's Avonds alweer geen Dassen.
- 10.05 Het bovenste bospad van de Sjechelder tot de Henkeput bekeken. Bij de brug wel Eenbessen en Slanke Sleutelbloemen. Geen Keverorchissen. Ook langs het pad minder Blauwe Rapunzels dan vorig jaar. Speenkruid en Bosanemonen zijn nagenoeg uitgebloeid. Vanaf de Veer Steijn tot aan de Eckeladerweg is ook een strook grasland veranderd in akker. Onze dassenkameraad Cor H. uit Termaar meldt een dode Wezel op de Broenshemsweg.
- 12.05 Op de vensterbank van Caestertstegen nr. 6 bedrijft een koppel Muurhagedissen de liefde. 13.05 Einde van de ochtend hagedissenweer. Inderdaad op de vaste plekjes langs het pad voorbij de Hierderberg tel ik een 5-tal Levendbarende Hagedissen. Onvolwassen exemplaren. Dan vallen er regendruppeltjes.
- 14.05 Op de Knuvelkes wordt al voor de 2e keer gras geoogst. Blauwe Reigers volgen het gebeuren.
- 15.05 Dhr. Jos Raemaekers meldt een dode Das op de Rijksweg voor het Withuis. Mijn broer Jef meldt dode Das tussen Moelingen en Visé, bij het viaduct. Op Snoravia beginnen de Soldaatjes te bloeien. Ik tel er 21. Als ze allemaal bloeien, zal ik er meer tellen. Ook de Grote Keverorchissen hebben al een bloembegin. Dat zijn er veel en veel meer, honderden, lastig te zien. Ik hoor en zie een Koekoek.
- 15.05 Op de westelijkste Maasarm hebben 2 koppels Knobbelzwanen ruzie om hun gebied. Beide koppels hebben hun broedpoging op hun zorgvuldig gebouwde nest afgebroken. Verstoord door.... Algemeen bekend. In de Daor roepen Vroedmeesterpadden.
- 17.05 Jean en Martin Creuwels zien met moeite een enkele Das op hun waarnemingsplek. Zus José troeft hen af met een compleet gezin: Pa, Ma, 2 Jaarlingen en 4 Jongen.
- 18.05 Plaatselijk is het Daslook uitgebloeid. De bosbodem kleurt bruingeel van de afstervende bladen.
- 19.05 Op de Knuvelkes wordt de bodem verrijkt met een welriekende meststof. Langs de Oosterweg staat tussen veel bloemenpracht een eenzame Orchidee. Een Soldaatje.
- 23.05 Tot mijn grote vreugde zie ik 4 Levendbarende Hagedissen op een van ouds bekend plekje in de Stashaag in Mheer. Het Rijckholter bos is

niet om aan te zien. Al dat afstervend Daslook. Een moervos met 5 jongen vindt mijn gezelschap maar niks. Een opgejaagde Reebok loopt pardoes tegen mij aan. 3 Flinke Dassen, jaarlingen, merken niet dat ik er ben.

- 26.05 Tussen de buien door even naar Snoravia. Ik tel vlot 70 bloeiende Soldaatjes en 30 Grote Keverorchissen. Andere bijzonderheden zijn o.a. Geel Walstro, Bos-vergeet-me-nietjes en Barbarakruid.
- 27.05 Hagedissen weer. Echter negatieve verrassing. Staatsbosbeheer is druk bezig met de volledige afrastering langs de Hiereberg te vernieuwen. Weg oude knoestige paaltjes met hun schuilplekjes. Op een deel dat nog niet vernieuwd is zie ik vermoedelijk mijn laatste Levendbarende Hagedis.
- @ 29.05 Peter De Bie meldt: rond 11:00 uur zagen we in de Beezepool in Eijsden 2 Zwarte Ooievaars, cirkelend op de thermiek. Ze vlogen langzaam in NNO richting. Hoewel ze hoog vlogen en details ook met de verrekijker slecht te zien waren (juveniel/adult?), was het vlucht- en kleurpatroon onmiskenbaar. Overigens werden ze nog een stukje begeleid door een mee cirkelende Buizerd.
- 30.05 Afgelopen dagen enkele dode Dassen langs de Zuid-Limburgse wegen gemeld. Dan doet het bijzonder goed te vernemen dat op een privé bosje in Remersdael, eigendom van een goede kennis van mij uit Teuven, een compleet gezin Dassen zit. Pa, Ma met hun 4 Jongen en nog eentje van vorig jaar.
- @ 04.06 Marianne Theunissen meldt: om 11.00 uur in de Eijsder Beemden: 3 Wezeltjes, waarschijnlijk een moeder met twee jongen

Jean Creuwels, met dank aan de melders

Lente 2021. Libellen en waterjuffers

De lente van 2021 begint met een paar stevige nachtvorsten in het weekeinde van 6 en 7 maart. Vorstgevoelige planten moeten weer naar binnen gaan of worden afgedekt.

Een kervelsoepje zou wel smaken. De "voedzame korrels" die ook kunnen worden gebruikt en die ik vorige keer niet benoemde waren gepelde Gerstekorrels ("gort" of "vloggort").

Zondag 7 maart. Tijdens een wandeling langs het bos bij Mheer vallen de grote aantallen Maartse viooltjes op met hun donkere blauwe kleuren. Ook Bosanemonen zijn er al te zien.

Dinsdag 9 maart. Bijzondere waarneming: in de Ursulinenstraat wel 5 Putters in een struik in een voortuin.

Woensdag 10 maart. De storm "Evert" levert heel wat schade en ongemak op.

Donderdag 11 maart. Op een maïsperceel in Nederweert wordt het eerste Kievitse van het jaar gevonden. De waarnemer keerde nog enkele malen terug naar het perceel om het nest te markeren en foto's te maken. Telkens kwam er een ei bij, zodat er aan het einde van de dag zelfs 3 eieren in het

nest op de grond lagen.

Zaterdag 13 maart. Nog steeds stormachtig weer. Maartse buien met blauwe luchten en stevige wolken. In de nademiddag is er even "kaeërmes ien de hel". Dit is zonneschijn met neerslag erbij. In dit geval zelfs natte sneeuw.

Dinsdag 16 maart. Na enkele winderige dagen met af en toe hagelbuien zie ik weer eens ouderwets 2 Hazen bij Mesch. Bij Banholt zelfs 6 Fazantenhennen bij elkaar op een stoppelveld. Iets dat je hier niet vaak zult zien. Op de akker langs het fietspad tussen de Bachstraat en de Kloppenbergweg lopen 2 Nijlganzen en ligt er een groot ei op de grond.

Zaterdag 20 maart. Een Zevenstippelig lieveheersbeestje kruist mijn pad. Een algemene soort, oranje met zwarte stippen.

Woensdag 24 maart. Onderaan de Banholtergrubbe zit een Buizerd met een geheel witte (crèmekleurige) onderkant.

Zaterdag 27 maart. Maart roert zijn staart met af en toe een hagelbuitje.

Maandag 29 maart. De temperatuur schiet omhoog naar 20 à 22°C graden. Er is steeds meer bloei te zien van de witte Sleedoorns en van planten in tuinen. Een Groene kikker laat zich al horen in een tuinvijver.

Dinsdag 30 maart. Het is wel 23°C warm in Zuid-Limburg. Er wordt zelfs al een Kaasjeskruidkoppje gezien op de Sint Pietersberg.

De weermensen houden rekening met een zomerse dag op woensdag. Ook wordt er met de Zuidenwind weer Saharastof meegevoerd.

Woensdag 31 maart. Een Fazanthaan loopt op een veld vlak langs de rijbaan van de Banholtergrubbe. Een Citroenvlinder vliegt door de tuin. Enkele Groene kikkers kwaken al volop bij de tuinvijver. De zomerse waarde van boven de 25°C wordt inderdaad gehaald op enkele weerstations in Brabant en Limburg (Arcen zelfs een record van 26.1°C). Vele mensen gaan al gekleed in een korte broek en T-shirt. In de tuin kruipt een rups van de Huismoeder (een nachtvlinder).

Donderdag 1 april. De 4e warme dag op rij in Limburg (bijna 21°C). De wind is echter al gedraaid naar het Noorden ("Bijs"). Dat voelt al anders aan. Het woord "Bijs" kwam overigens in Nederland al in de Middeleeuwen voor ("Bise"). In het Heuvelland spreekt men van "Bies". In Frankrijk en Zwitserland kent men ook nu nog "la Bise" voor een koude en droge Noordoostenwind.

Vrijdag 2 april. Weersomslag naar 10°C. De jas kan weer aan.

Paasmaandag 5 april. April doet wat ie wil. Hagel, natte sneeuw en zon wisselen elkaar af. De zon gaat onder als een rode bol.

Dinsdag 6 april. Het Heuvelland wordt wakker met een stevig laagje sneeuw. Hagel- en sneeuwbuien gaan de hele dag door. In de heuvels blijft de sneeuw liggen.

Woensdag 7 april. Alweer ontwaakt Zuid-Limburg met een laagje sneeuw en sneeuwbuien. In de namiddag loopt een koppel Fazanten in de berm langs de Mescherberg. Haan en hen dus.

Donderdag 8 april. Er zijn enkele lichte aardbevingen gemeld in Zuid-Limburg. Niets van gemerkt, in het recente verleden waren er wel eens veel zwaardere bevingen.

Woensdag 14 april. Na nog wat aprilse grillen volgen er enkele zonnige dagen en rustige nachten met vorst. De Maas is inmiddels weer gezakt en heeft helder water. Grote scholen vis zijn er nog niet te zien, maar wel zwemt er al een schooltje jonge visjes van vorig jaar in de inham bij de betonnen steiger. In het Savelsbos kleurt de bodem plaatselijk wit van de bloemen van de Grote muur.

Vrijdag 16 april. De "Meibloem" (Seringen) komen al goed door. De kleuren wit en paars ("mauve") zijn al goed te zien. Een Esperiamot vliegt in de Sering (bruine vleugels met 2 gele vlakjes).

Zondag 18 april. In de voormiddag is er zonnig wandelweer. Op een kale akker bij Banholt trekt een Kievit de aandacht met luid geroep. Zou er een nest zijn, zeggen we tegen elkaar. Van afstand is te zien dat er al piepkleine kuiltjes bij de grote vogel lopen. We zien er minstens 2. In de lucht klinkt het gezang van de Veldleeuwrik. In de bermen rond de akkers en weilanden zien we Akkerviooltjes, Zevenstippelige lieveheersbeestjes en Vuurwantsen. Verder een Dagpauwoog op Paardenbloem en een vrouwtje Oranjetipje op Pinksterbloemen.

Maandag 19 april. Na een nevelig begin van de dag loopt er 's middags toch nog een hagedisje over de oude Maasmuur, die zich uitstrekt tot aan de Spriemenstraat.

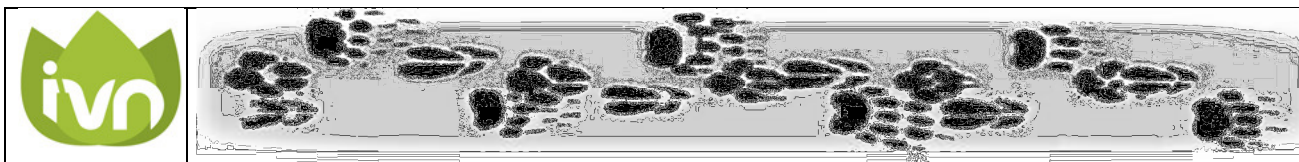
Dinsdag 20 april. Bij het Ursulinenpark vliegt een Oranjetipje. Een mannetje, herkenbaar aan de oranje vleugeltoppen. In de natuur vind je deze soort op Pinksterbloemen en Look-zonder-look. Ook zoekt hij wel tuinen op met Damastbloem en Judaspenning. Hij vliegt alleen in de lente en doet het in onze streek weer wat beter dan een aantal jaren geleden.

Woensdag 21 april. Fluweelmijt ("Bloodbiesjke") in de Banholtergrubbe.

Nog steeds zijn de gevolgen van de korte, maar hevige koudegolf in februari te zien. Op veel plaatsen ziet men het verdorde blad van de bevroren Oleaners. Het schijnt dat het eraan ligt of de wortels zijn bevroren of niet, of men de plant nog op gang krijgt. Bij mij is ook het Laurierboompje bevroren geweest. Nou ja, koken met gedroogd Laurierblad gaat ook nog wel.

Donderdag 22 april. Zeer zonnig, maar koude Bijs. Vuurjuffers (kleine rode waterjuffers) vliegen nabij de Maasboulevard-Zuid. In een bosje klinkt de afgemeten roffel van een Grote bonte specht. Namen voor deze specht die ik kon beluisteren bij individuele sprekers met Eijdsense wortels zijn "Klopper" en "Bòòmpikker". Spreker 1 van boerenafkomst, spreekster 2 woont in de Voerstreek.

Het Maasbos aan de Lage Kanaaldijk bij de ENCI is deels gekapt om het leefgebied van de Gladde slang te verbeteren. Deze soort kent hier een klei-

ne restpopulatie. Voordat het kanaal door de berg werd aangelegd, vormde de populatie één geheel met de slangen aan de Belgische zijde. De Veldparelmoervlinder kan zich via de gekapte zone beter verplaatsen tussen deelpopulaties.

Woensdag 28 april. De voorlopig laatste warme dag met temperaturen rond de 20°C. Op de Sint Pietersberg worden Bruin dikkopje en Kaasjeskruidkopje gezien. Boven de Observant hebben de Koninginnenpages ontmoetingsvluchten. De jonge vis van vorig jaar zoekt al de oeverzones op.

Vrijdag 30 april. De koudste april sinds 1986 wordt afgesloten.

Elzenhaantjes (blauwe kevertjes) op Zwarte els in Maastricht.

Zaterdag 1 mei. Met de fiets naar Maastricht. De Koekoek roept in de Beemden langs de Trichterweg. In de droogvallende "Zieëp" (Zeep) langs de Oosterweg zitten wel 25 volwassen Driedoornige Stekelbaarsjes vast in de modder en het zeer ondiepe water. Het zijn mannetjes en vrouwtjes. De mannetjes zijn herkenbaar aan de rode onderkant. Er is zelfs een vrouwtje met kuit bij. Bij Stekeltjes is dit zeer goed te zien aan de zwelling aan de zijkanen. De visjes zijn snel naar dieper water geholpen, vanwege het grotendeels opdrogen van de Zeep. Op de Sint Pietersberg zijn de gele Voorjaarsganzerik te zien en Hazelwormen.

Zondag 2 mei. De Bevers in d'n "Ienham" hebben het hoogwater goed doorstaan. Ze hebben hun eigen manier van beheer. Af en toe een boompje omknagen, dat bevordert de doorstroming van de Maas, als "d'n Diek" overstroomt. Hun burcht aan de dijk is zo te zien deels opgebouwd uit zelf geknaagd hout, alsook is er wel zwerfhout bij elkaar gejut.

Dinsdag 4 mei. Bekend wordt, dat er een Goudjakhals is gefilmd in Uithuizermeeden. Dit is de 5e waarneming in Nederland sinds 2016. Het dier is kleiner dan een Wolf en vangt ook kleinere prooien. Omdat deze jakhals inheems is in Europa en hij ons op eigen kracht bereikt, kan hij worden opgenomen in onze fauna. Het stormt deze dag overigens. De potplanten waaien overal massaal om.

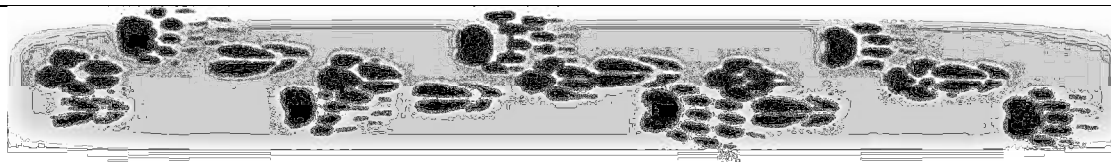
Bevrijdingsdag 5 mei. In het Heuvelland zijn er flinke hagelbuien, waardoor het eventjes wit wordt. Langs de Maas zijn het deze dag meestal regenbuien. Smeltende sneeuw wordt ook waargenomen in de buien.

Donderdag 6 mei. Op de Sint Pietersberg een huisje van de Heideslak gevonden, zeker geen algemene soort in ons land.

Vrijdag 7 mei. In delen van Noord-Limburg en Noord-Brabant valt in de ochtend natte sneeuw, die heel eventjes het landschap een beetje wit kleurt.

Zaterdag 8 mei. Bij een mergelgroeve in Berg en Terblijt vind ik een fraai huisje van de Heideslak.

Zondag 9 mei. Op diverse weerstations in het binnenland wordt het meer dan 27°C! Met dank aan de stevige Zuidenwind.

Maandag 10 mei. In de Banholtergrubbe diverse inheemse Zevenstippelige lieveheersbeestjes.

Daarna bezoek aan Mesch, het dorp met de oeroude Sint Pancratiuskerk, stammend uit de Karolingische periode. De muren van het schip staan er al sinds de 9e eeuw. In deze muren zien we rijen stenen geplaatst in visgraatverband ("opus spicatum"). Dit visgraatverband is een Romeinse metseltechniek, die na de Romeinse tijd nog een aantal eeuwen heeft voortbestaan. Bijzonder aan Mesch is ook, dat de plaatsnaam "Mehaw" nog wel wordt gebruikt door geroutineerde dialectsprekers. Vaak wordt deze naam dan uitgesproken met een affectieve lading. Een nog levend Romaans/Germaans plaatsnamendoublet aan onze kant van de grens. Aan Belgische zijde vinden we dit meer, maar voor een Nederlands kerkdorp lijkt het me zeer zeldzaam.

Dinsdag 11 mei. Al vroeg in de ochtend kikkerconcert in de Bronvijver.

Woensdag 12 mei. Veel oranje Landkaartjes (voorjaarsvorm) in de Piepert bij Eys. Argusvlinder (mannetje) op de Sint Pietersberg.

Vrijdag 14 mei. Koninginnenpage op de Observant, Gewone elfenbankjes (paddenstoelen) eveneens. Terwijl het Maasdal in de middag opklaringen heeft, komen er in het Heuvelland fikse hagelbuien los. In de avond is er daar ook nog onweer met stevige regen.

Zondag 16 mei. Aan het Withuis wordt een gewonde Das opgehaald door de Dierenambulance.

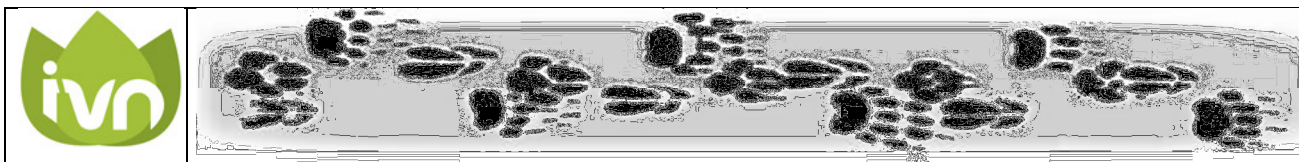

Maandag 17 mei. De regenval van het afgelopen seizoen maakt de droogte van de afgelopen jaren in veel gebieden weer goed, wat betreft de grondwaterstanden.

Woensdag 19 mei. Veldparelmoervlinder en Bont zandogje bij Terblijt. Alpenwatersalamander en Kleine watersalamander (vrouwjes) in een poeltje op de Riesenbergr.

Donderdag 20 mei. De Huiszwaluwen zijn actief op de hoek van de Sint Christinastraat in Eijsden. Bruine Korenbout (gele libel) bij Kasteel Oost. In de poel bij het bruggetje Letterierschildpadden, Brasems en jonge Driedoornige stekelbaarsjes. De poel is rijk aan water-vlooien, dus de kost voor de jonge visjes is verzekerd.

Levendbarende hagedis aan de Zuidkant van

de Waardhoff, op oud hout. Ook de Hazelworm, een hagedis met het uiterlijk van een slangetje, kan aan deze zijde worden gezien. Daarnaast zijn er Zevenstippelige lieveheersbeestjes, Streep- en Vuurwantsen waarneembaar.

Maandag 24 mei. Pinksteren. In onze regio is er nog vee in de weilanden te zien. Niet overal in het land is dit nog gewoon. Bijzondere variëteiten te zien in de omgeving: Lakenvelder runderen, Ardense voskopschapen, Zwartbles schapen en natuurlijk Mergellandschapen.

Op het Eiland van Banholt vliegt een Fazanthaan vlak voor ons op uit het hoge gras.

Woensdag 26 mei. Leuke vondst bij de Enci. Een fossiele zeeëgel met een kern geheel van blauwzwarte vuursteen. Eén van de manieren waarop fossilisatie kan plaatsvinden is de uitwisseling van het oorspronkelijke organische materiaal van dier of plant door SiO₂ (kieselzuur). De zeeëgel is te herkennen aan de kenmerkende vorm en aan de dunne schil, die op breukpunten wel wat weg heeft van ivoor. In deze schil zijn nog de restanten van een gaatjespatroon te zien.

Door de vele regen van de laatste dagen zijn sommige waterbuffers veranderd in meertjes (bijvoorbeeld die aan de Hoebesweg bij Margraten). Andere buffers dienen meer voor de snellere doorstroming en zijn slechts drassig.

Donderdag 27 mei. Op de "pungtdraad van 'nne baj" bij Moerslag zit een Veelstippig Aziatisch lieveheersbeestje in de zon. Op de prikkeldraad dus.

Vrijdag 28 mei. De weersverbetering zet door, althans voor de liefhebbers van droog weer met zon. In de Eijsder Beemden hebben de Galloways het beboste eilandje van de kleine poel opgezocht. Het eilandje is al via een droog stuk te bereiken maar de runderen waden desnoods door de modderige poel. Van de waterjuffers zie ik een Blauwe breedscheenjuffer. Bij de lieveheersbeestjes een Zevenstippelig lieveheersbeestje. Op de kasseitjes van onze cour een "Akkermenneke" (Witte kwikstaart). In de tuin een Scheefbloemwitje op het roze Robertskruid.

Zaterdag 29 mei. NL Doet bloeit weer op. Zeker ook op de Waardhoff.

Bij Eijsden op de Maas een Muskuseend. Herkenbaar aan de rode vlek om het oog. Een bekende visser vangt "Rutse" (Voorns), Windes en zo meer. "'n Diekke Kérp" blijkt sterker dan de "lijn" (draad) van de "gaeërd". Bij de Jeu de Boulesbaan in Breust een Veelstippig Aziatisch lieveheersbeestje en een Weidehommel op de Overblijvende ossentong met de kleine blauwe bloemen. De Weidehommel is zo'n "ouderwets" hommeltje dat je vroeger veel in tuinen en plantsoenen zag. Kleuren: geel, zwart en oranje. Op het kerkplein in Breust een Viervlek lieveheersbeestje. Voornamelijk zwart met enkele rode stippen.

Zondag 30 mei. Hooikoortsweer. Een Geelbuikvuurpad zoekt een betonnen voortplantingspoeltje op in de vrije natuur bij Banholt. In de tuin in Banholt een Citroenlieveheersbeestje. De naam zegt het al, citroengeel van kleur met

veel donkere stipjes.

Maandag 31 mei. De visser en de Muskuseend zijn weer present aan de Maas. Deze keer bestaat de vangst uit Voorns en Brasems ("Brieseme"). De Muskuseend lijkt hetzelfde exemplaar te zijn dat vorig jaar ook steeds hier vertoefde. Een Bruin blauwtje vliegt van bloem naar bloem.

In de Beemden bij Oost een Klein geaderd witje, een rode Vuurjuffer, een Lantaarntje en diverse blauwe Azuurwaterjuffers.

In de Lage Fronten een huidje van een Hazelworm en een inheemse Muurhagedis. De Muurhagedis werd al in de 19e eeuw gemeld op de vestingwerken in Maastricht. In vroeger eeuwen was heel Maastricht omgeven door muren en vestingwallen. De Muurhagedis kon de stad bereiken via de Montagne St. Pierre en de St. Pietersberg, nog voordat het kanaal door de berg werd gegraven. Deze hagedis is ook vanouds aanwezig in het gebied van Visé. Hij bereikte onze streken na het verdwijnen van de ijsstijden via de warme rivierdalen met rotsen van Moezel, Maas en Rijn.

Dinsdag 1 juni. De weerkundige zomer begint met een zomerse dag van boven de 25°C.

Woensdag 2 juni. Nog warmer (29°C, zonkracht 7). Een korte wandeling langs de Maas levert een Icarusblauwtje, Bruin blauwtje en enkele Blauwe breedscheenjuffers op. De hete dag eindigt met onweer met stevige bliksems boven het Heuvelland.

Vrijdag 4 juni. Weer een zomerse dag in de rij. In een kleine groeve bij Terblijt begint de gele Wondklaver te bloeien en laten zich enkele Dwergblauwtjes zien, die deze klaver als waardplant hebben. Een Plasrombout (groene libel) is er ook te zien. Bij Bemelen zie ik een blauwe Platbuik (brede libel) en een Grote keizerlibel in een waterbuffer.

Jacques Piters

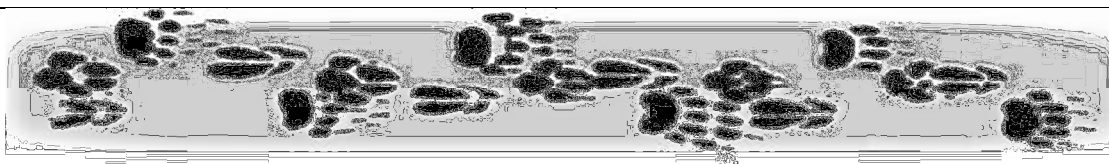
Waarnemingen digitaal melden

Heb je je wel eens afgevraagd waarom er voor sommige waarnemingen een "@" staat in plaats van een "•"? De waarnemingen met een "@" worden via mail gemeld bij de redactie. Op de homepage van de IVN-website staat een knop waarmee snel en nauwkeurig waarnemingen gemeld kunnen worden bij de redactie. Ik zou zeggen: heeft u wat bijzonders gezien, gebruik dan die functie (<https://www.ivn.nl/afdeling/eijsden/waarnemingen>).

PDB

HYS(s)OP, EEN BIJZONDERE BIJBELSE INWIJKELING IN EIJSDEN? (2)

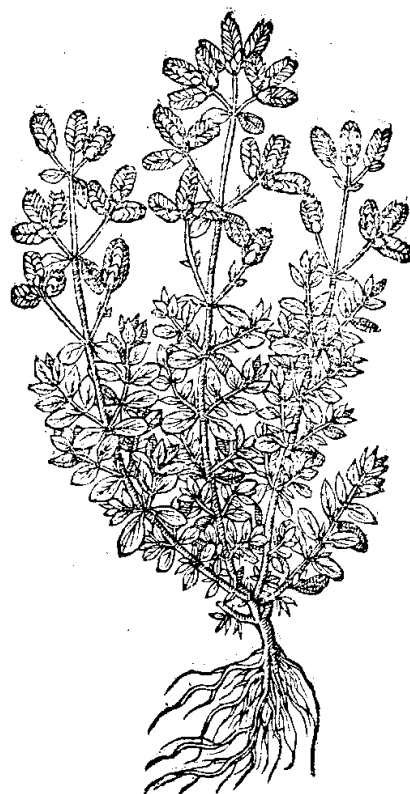
In Deel 1 vertelden we over de Hyssop als medicinale plant. Nu het vervolg over de naam van de plant en de vermeldingen in de Bijbel.

Naam en religie

Op sommige plaatsen wordt de naam “hyssop” ontleend aan het Grieks, waar “hys” (ύς) dan voor zwijn staat en “ops” (ώψ) voor gezicht, en dat vanwege de constatering dat het bloemetje wel een beetje op een varkenskop lijkt met haar afstaande onderlip en naar voren gestrekte bovenlip (o.a. www.wildeplanten.nl en www.volkoomen.nl). Maar waarschijnlijker is dat de naam een vergrieksing is van veel oudere Babylonische, Hebreeuwse en Arabische aanduidingen voor deze plant, ezob, azob en azzof. Deze benamingen werden overigens gebruikt voor meerdere aromatische planten uit de Lipbloemenfamilie en de naam werd begrepen als een aanduiding voor een heilig kruid. Hyssop kwam niet overal in de oudheid voor op al die plaatsen waar de geleerden er over schreven. De Yssopus die Dioscorides noemt is in ieder geval niet de nu bekende hysop maar waarschijnlijk de wilde marjolein, *Origanum syriacum* of *Origanum maru*, L, ook een lipbloemige. Het is ook niet de hysop van de Bijbel, de hysop groeit niet in Palestina. In het Oud Testament zoals wij dat in de Nederlandse vertaling kennen (en die is gebaseerd op de Griekse en latere Latijnse vertaling uit het Aramees) komt “hysop” regelmatig voor: De hysop, in offerbloed gedoopt was het zinnebeeld van de reinheid der ziel.

Marum Syriacum. L. 265. T. 588.

Bijbelse hysop, *Origanum syriacum*

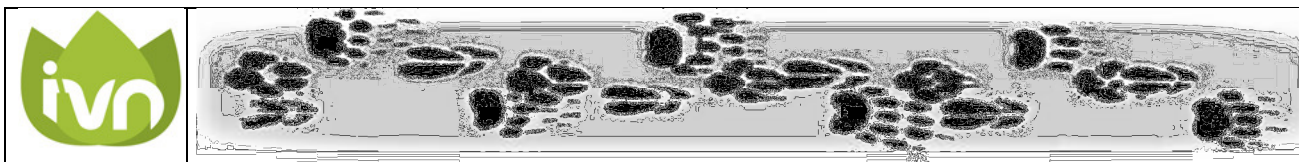
Leviticus 14: 4, *dat de plaag der melaatsheid genezen is, van den melaatse is geweken, dan zal de priester gebieden voor hem die gereinigd moeten worden twee levende, reine vogels te nemen, ook cederhout, scharlaken en hysop*, 6 *het scharlaken en de hysop* 52 *Het cederhout, de hysop, het scharlaken*.

Numeri 19: 6 *En de priester zal cederhout, hysop en scharlaken nemen en dat midden op een brandende koe werpen. Vervolgens zal de priester zal klederen wassen en zijn lichaam in water baden en daarna in de legerplaats komen, maar de priester zal tot den avond onrein zijn*, 18 *Dan zal een rein man hysop nemen, dat in het water dopen en dit sprenkelen op de tent*.

1 Koningen 4: 33 *Hij sprak over de bomen, van de ceder op den Libanon af tot de hysop toe, die aan de muur uitschiet*.

Hebreeërs 9: 19 *scharlaken wol en hysop en besprengde het boek zelf en al het volk*.

Het zinnebeeld van de reinheid van de ziel kan gezien worden als een door-

ontwikkeling van het ritueel reinigen van deurposten en zielen, al ten tijde van Mozes en het verblijf in en later vertrek van de Israëlieten uit Egypte: Exodus 12:22, *neemt dan een bundelken hysop, en doopt het in het bloed, dat in een bekken zal wezen; en strijkt aan den bovendorpel, en aan de beide zijposten van dat bloed, hetwelk in het bekken zijn zal; doch u aangaande, niemand zal uitgaan uit de deur van zijn huis, tot aan den morgen.* (Statenvertaling).

De fijn behaarde bladeren zijn zeer geschikt om er mee te sprenkelen. Mozes gebruikte hysop bij de besprenkeling van het volk met bloed.

Heb 9:19 Want toen door Mozes naar de wet elk gebod tot het hele volk gesproken was, nam hij het bloed van de kalveren en de bokken met water en scharlaken wol en hysop en besprenkelde zowel het boek zelf als het hele volk.

Koning David, die overspel had gepleegd en door de profeet Nathan op zijn zonde was gewezen, bad God om ontzondiging met hysop:

Ps 51:7 Ontzondig mij met hysop, en ik zal rein zijn; was mij, en ik zal witter zijn dan sneeuw.

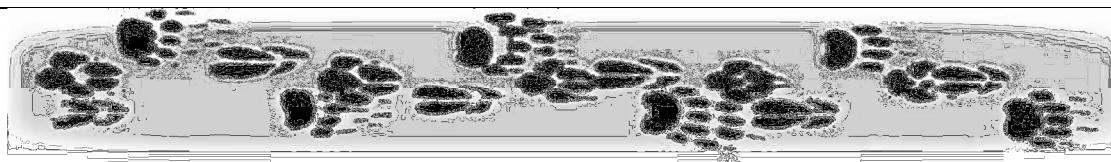
Uit het Nieuwe Testament: de soldaten bij de kruisiging van Jesus Christus gebruikten hysop om een spons met zure wijn aan de mond van de gekruisigde te brengen: *Joh 19:29 Er stond een vat vol zure wijn, en zij vulden een spons met zure wijn, omlegden die met hysop en brachten die aan zijn mond.*

Op al deze plaatsen is het oorspronkelijke woord in het Nederlands (ook in o.a. Engels, Duits en Frans) vertaald met hysop. Vermoedelijk was het echter een andere Lipbloemige die voor deze heilige toepassingen gebruikt werd.

En nu

De religieuze en medicinale toepassing van Hyssop zijn niet meer van deze tijd. Blijven over de culinaire en cosmetische toepassingen. De smaak, geur en kleur van de Hyssop maken dat het een prima ingrediënt is zoals lavendel. Je kunt het gebruiken als toekruid bij vlees, in salades, als thee. In de Dubois Apothekerstuin staat het net naast het Zeepkruid (*Saponaria officinalis*, dat werkt ook op de slijmvliezen). Als je wat blaadjes van het Zeepkruid mengt met Hyssop en wat water en dat een beetje doorheen kneedt, dan krijg je een heerlijk frisse shampoo waar je je haar mee kunt wassen. En het is nog goed voor de huid ook (antiseptisch, helpt tegen huidkanker). Doordat het vorstbestendig is, is het ook een mooie tuinplant. Je kunt er ook heggetjes mee maken zoals van lavendelstruiken, dat in de zomer blauw-paars staat te stralen. Het plantje wordt maximaal 60 cm hoog en kan goed tegen snoeien/knippen. Bijen en hommels houden er erg van.

Harry Fekkers
februari 2021

HET BESTUUR

Voorzitter: Vacature
 Penningmeester: Vacature

Secretaris: Jacques Piters
 Vogelzang 15
 6245 BS Eijsden
 ✉ jacques_piters@hotmail.com
 tel. 06 445 91 557

Lid: Harry Fekkers
 Sint Jozefstraat 31
 6245 LK Oost-Maarland

Vicevoorzitter Maarten v.d. Sande
 Jekerstraat 7-A02
 6211 NR Maastricht
 ✉ vdsandebraken@ziggo.nl
 tel. 043 409 48 61

Lid Peter De Bie
 Beezepool 48
 6245 JK Eijsden
 ✉ de.wissel.ivn-eijsden@home.nl
 tel. 043 409 46 77

Verenigingslokaal: "De Dassenburcht"
 Kampweg 45
 6247 AR Gronsveld

Werkgroepcoördinatoren/Contactpersonen:

Daslicht	Jean Creuwels	043 361 61 95
Lezingen	Bestuur	06 445 91 557
Vogels	Philippe Meijer	043 457 23 70
Wandelingen	vacature	
Korte wandelingen	An van Santen	043 409 46 72
Flora groep	Tineke de Jong	043 352 11 09
Gebouw	vacature	
Redactie Mededelingenblad	Peter De Bie	043 409 46 77

Kosten Lidmaatschap € 11,50 per persoon per jaar

Betalingen t.n.v. IVN-Eijsden:

Giro rekening: NL05 INGB 0000 927056 Onder vermelding van reden betaling.

Website: www.ivn.nl/afdeling/eijsden

Disclaimer:

De redactie wijst er nadrukkelijk op dat zij niet aansprakelijk is voor inhoud of strekking van niet-redactionele bijdragen. Met toezending van een artikel draagt de auteur uitdrukkelijk de rechten over aan de redactie. Indien nodig kan door redigeren de toegezonden bijdrage –bij voorkeur i.o.m. de auteur– worden aangepast c.q. ingekort. De redactie behoudt zich uitdrukkelijk het recht voor om artikelen zonder opgaaf van redenen te weigeren.

Verschijningsdata en sluitingstermijn:

Verschijningsdata zijn:

half maart, half juni, half sept. en half dec.

De inzendtermijn voor kopij sluit op resp.

5 maart, 5 juni, 5 september en 5 december.

Kopij bij voorkeur aanleveren per e-mail:

de.wissel.ivn-eijsden@home.nl.